

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК-8 Вікова психологія з основами конфліктології

Рівень вищої освіти Магістр

Освітня програма Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність А4.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вікова психологія з основами конфліктології
Викладач (-і)	к.п.н., доц. Литвин-Кіндратюк Світлана Данилівна
Контактний телефон викладача	0673424708
E-mail викладача	svitlana.lytvyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний (<i>offline</i>)
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год., I курс, II семестр, екзамен
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro
Консультації	Очні групові та онлайн-консультації
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс «Вікова психологія з основами конфліктології» має на меті сприяти розумінню студентами закономірностей розвитку психіки людини в онтогенезі, її основних епох, стадій періодів, функціонування та розвитку в умовах повсякденності та життєвих криз, конфліктів, миру та війни, підвищити професійну, зокрема соціальну, психологічну, здоров'язберігаючу компетентність студентів в психолого-педагогічному аспекті, спонукати студентів до наукових досліджень у галузі вікової психології, в контексті запобігання конфліктів в освітньому середовищі. Основним завданням теоретичного курсу є опис закономірностей розвитку особистості на різних етапах її життя, вікових змін структури особистості та її функціонування в соціальному, педагогічному, сімейному середовищах на тлі гармонійних та дизгармонійних умов розвитку. Зміст дисципліни охоплює основні психологічні концепції і теорії вікової психології, специфіку фахової термінології, аналіз сучасних поглядів на дискусійні психологічні проблеми в контексті вікового розвитку дошкільників, школярів, студентів в освітньому просторі (відмінності розвитку особистості в повсякденних та екстремальних умовах існування, конфліктів, класифікація основних криз та проблем вікового розвитку, вплив стресу на розвиток дітей та підлітків. Зазначений курс спрямовано на розвиток здатності студентів самостійно набувати і удосконалювати знання та вміння через пошук, читання і реферування психологічної наукової літератури. Методи навчання: інтерактивна лекція, дискусії, групова робота, індивідуальна робота, самостійна робота. Методи контролю: індивідуальне опитування, тестування, письмова робота	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Дисципліна має на меті забезпечити студентів знаннями теорії вікової психології та основ конфліктології як провідних галузей психології, які є дотичними до загальної, соціальної, педагогічної психології та інклюзивної педагогіки; необхідним мінімумом психологічної фахової термінології для подальшого застосування у процесі професійної діяльності і проведення наукових психолого-педагогічних досліджень, розвиток психолого-педагогічної рефлексії та навичок діагностики вікових особливостей розвитку дітей та підлітків з урахуванням їх індивідуальних потреб розвитку.	

Основні цілі навчальної дисципліни: аналізувати основні наукові досягнення психологічних досліджень в галузі вікової психології, застосовувати їх під час опрацювання психолого-педагогічних проблем, зокрема в контексті конфліктного середовища чи в умовах інклюзії; систематизувати матеріал про основні етапи й конфліктного та неконфліктного періоди розвитку психіки людини, різновиди індивідуальних траєкторій психічного розвитку в умовах миру та екстремальних умовах війни; самостійно опрацьовувати й аналізувати наукову інформацію з психологічних досліджень онтогенезу пізнавальних, мовленнєвих та емоційних процесів та індивідуально-типологічних особливостей особистості, які необхідні для впровадження у подальшу викладацьку практику в умовах миру та війни.

Цілями курсу є засвоєння основних об'єкта, предмета й завдань вікової психології, яка розглянута крізь призму професійно важливих проблем майбутніх вчителів біології та викладачів курсу "Здоров'я людини", основних категорій та понять вікової психології, принципами та методами дослідження на цьому терені як запоруки творчого застосування отриманих відомостей в професійній діяльності, в роботі з різними віковими категоріями учнів в контексті індивідуальних історій їх розвитку.

4. Програмні компетентності та результати навчання

ІК Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

ЗК 7. Уміння виробляти власну стратегію і тактику професійної поведінки, діяльності з урахуванням інтересів колективу, навички роботи в команді.

ЗК 8. Здатність доносити професійні знання до здобувачів освіти і генерувати ідеї (креативність) у галузі освіти із застосуванням набутого досвіду для збереження власного здоров'я і здоров'я здобувачів освіти.

ЗК 10. Здатність до толерантної комунікації у професійній діяльності, спілкуватися без обмежень (учні, батьки, колеги).

СК 6. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан.

СК 8. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття, емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами.

СК 10. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

СК 12. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей; створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

ПР 4. Визначає і враховує в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти, ефективно використовує стратегії роботи з ними, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності, формують мотивацію та організовують їхню пізнавальну діяльність.

ПР 8. Демонструє вміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу.

ПР 11. Уміє ефективно застосувати професійні знання в практичній педагогічній діяльності при вирішенні навчальних, виховних та науково-методичних завдань в урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психолого-педагогічних ситуацій.

ПРН 1. Демонструє вміння застосовувати знання з педагогіки, психології, фундаментальних і прикладних наук (біологія, екологія, здоров'я людини) у практичних

ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття			Загальна кількість годин
лекції			16
практичні заняття			14
самостійна робота			60
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	А4.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)	II	Нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		Кількість годин	
		лекції	практичні сам.роб.
Тема 1. Предмет психології План 1.Предмет психології, актуальні завдання, місце в системі наук, завдання вікової психології, її зв'язок з іншими галузями психології, категоріальний апарат. 2. Історичні віхи розвитку вікової психології. 3. Методологія та методи психологічного дослідження у віковій психології 4. Чинники психічного розвитку, біологізаторські та соціологізаторські теорії. 5. Категорія “вік” та види віку, поняття “онтогенез” та “дизонтогенез”, “криза” та “сенситивний період” психічного розвитку, “індивідуальний шлях розвитку”.		2	2 7
Тема 2. Психічні процеси і стани. План. 1. Поняття психічних процесів, їхні види.2. Найпростіші пізнавальні психічні процеси: відчуття та сприймання, їх види та класифікації, індивідуальні особливості. 3. Пізнавальні психічні процеси: пам'ять, мислення та увага, їх види, індивідуальні особливості. 4. Увага, види та властивості, методики вивчення властивостей уваги. 5. Емоції та почуття, їх види, емоційні стани, настрої, вищі почуття. 6. Порушення пам'яті, мислення, уваги, емоційних процесів. Поняття “тривожність”, “психічна травма”, “стресовий розлад”.		2	2 8
Тема 3. Загальне уявлення про особистість та її структуру. План. Поняття «особистість». Особистість, індивід, індивідуальність. 2. Основні теорії особистості. 3. Структура особистості, властивості структури - цілісність, зрілість. Суперечлива структура особистості, внутрішньоособистісні конфлікти. Диференційна психологія особистості: темперамент, характер, здібності, типи темпераменту, властивості характеру, види здібностей.. Акцентуації характеру.		2	8
Тема 4. Вікова періодизація: періоди, стадії, кризи. План. 1. Основні закономірності психічного розвитку. 2. Характеристика періодизації психічного розвитку - Е. Еріксона, Д. Ельконіна, З. Фрейда, Ж. П'яже, М. Колберга. пренатальна психологія. Психологія раннього віку. Новонароджений, немовля, ранній вік: закономірності розвитку, новоутворення. Кризи народження, 1 року та 3 років. Розвиток мовлення та його порушення.		2	2 7
Тема 5. Психологія дитинства: дитина дошкільного віку та молодший школяр. План. 1. Гра як провідна діяльність дошкільного віку, види гри. 2. Розвиток пізнавальних процесів та особистості дошкільника. 3. Криза 6-7 років, її		2	2 7

симптоми, готовність дитини до школи, її види. 4. Адаптація першокласника до шкільного середовища. 5. Розвиток мотивації навчання, учень та учіння та навчальна діяльність. 5. Розвиток пізнавальних процесів, їх довільної регуляції, особистісні новоутворення у молодшому шкільному віці. Дитячий малюнок та казка, значення прийомів артератерії.			
Тема 6. Психологія підлітка та юнака. План. 1. Психологія підлітка, історія дослідження проблеми. Криза підліткового віку, її симптоми. 2. Основні суперечності та новоутворення підліткового віку, значення інтимно-особистісного спілкування.. 3. Психологія юнака: рання та пізня юність. 4. Основні новоутворення періодів, труднощі самовизначення, значення бібліотерапії. 5. Молодість та зрілість - вікові межі, криза середини життя.	2	2	7
Тема 7. Конфліктологія в контексті педагогічної психології та психологія здоров'я. 1. Предмет конфліктології в контексті соціальної психології, її проблем. 2. Конфлікт та його види, конфлікти в педагогічному середовищі. 3 Мала група, її види та класифікації, учнівський клас як мала група, метод соціометрії. 4. Спілкування та його основні сторони, вікові особливості спілкування. 5.Конфлікти в малих групах, поняття булінгу та шляхи його запобігання.Поняття здоров'я, його види, здоровий спосіб життя, його чинники та складові. Цінності здоров'я та конструктивна поведінка у спілкуванні.	2	2	8
Тема 8. Практична вікова психологія в умовах миру та воєнного стану. Моделі та види психологічної допомоги Положення про надання психологічної допомоги в умовах освітнього закладу. Психодіагностика та вікове консультування, вікова психокорекція та психопрофілактика. Дитяча психотерапія. Ресурси лендскейптерапії, садотерапії, анімалотерапії у роботі з учнями.	2	2	8
Заг.:	16	14	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника . Види контролю: поточний (усне/письмове опитування на лекційному/практичному занятті); підсумковий (перевірка письмового індивідуального завдання; тест у системі дистанційного навчання). Система оцінювання навчальної дисципліни складається з таких компонентів:1. Аудиторна робота (30 % від загальної кількості балів за курс (100%) – активна участь під час лекційних і практичних занять; виконання тестових завдань). 2. Самостійна робота (20%). 3. Екзамен (50%, з яких: виконання практичного завдання – 15%; теоретичне завдання – 35% від загальної кількості балів. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів і є сумою балів за		

виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу та бали, отримані під час екзамену. Система методів оцінювання складається із двох видів контролю: поточного та підсумкового.

Поточний контроль включає:

- тестування – така форма контролю дозволяє перевірити підготовку студентів до кожного заняття; проводиться регулярно на вибірковій основі;
- творчі завдання – проводиться з метою формування вмінь і навичок у студентів практичного спрямування, формування сучасного наукового мислення, вміння приймати відповідальні та ефективні рішення;
- самостійна робота – така форма контролю дозволяє виявити вміння чітко, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно;
- індивідуальна науково-дослідна робота студентів (презентації дослідно-проектних робіт, звіти про розробку комплексних проектів, контрольні роботи) – проводиться протягом семестру з метою отримання практичних навичок та умінь щодо використання та опрацювання наукових джерел, написання статей, тез, оформлення звітів, розробка презентаційного матеріалу, використання теоретичних та емпіричних методів дослідження.

Упродовж поточного контролю, на практичних заняттях, студент може максимально отримати 50 балів (33 бали – за усні відповіді на 8 практичних заняттях та тематичні тестування, 7 балів – за індивідуальну науково-дослідну роботу, 10 балів – за контроль самостійної роботи). З них оцінюється відвідуваність та усні відповіді на восьми практичних заняттях упродовж семестру за 3-бальною шкалою. Максимальна кількість 24 бали балів розраховується як арифметична сума балів за роботу на всіх практичних заняттях. Знання студента оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими **критеріями:**

«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях,

	не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. <u>Самостійна робота:</u> Підготуйте презентацію, в якій висвітлюються етнокультурні особливості розвитку та соціалізації дітей, підлітків, юнаків віковому в тій чи іншій країні світу (вік та країна за вибором). Оформіть самостійне завдання згідно вимог як Word документ. Самостійно оформити статистичний та якісний опис, апробацію, висновки до завдань з психодіагностики індивідуальних особливостей колірною сприймання та розуміння семантики кольорів дітьми та юнаками, структури мотивів навчання учнів та студентів, оцінки властивостей уваги на занятті, вивчення структури інтересів, психокорекційних завдань, сформульованих засобами казки, казкових та художньо-літературних історій, які проводилися на практичному занятті. <u>Критерії оцінювання:</u> Вага виконання завдання (обидві частини завдання виконані згідно вимог, подані на перевірку вчасно) – 5% та 15%. Розуміння теоретичних основ навчального матеріалу – 5% Демонстрація практичних умінь: робити підготовки анотацій та укладати бібліографічний опис наукових джерел. Разом: 20% Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Підсумкова оцінка розраховується за сумою накопичених впродовж вивчення дисципліни балів та екзаменаційної оцінки. Впродовж вивчення дисципліни студент зобов'язаний: - систематично відвідувати заняття; - вести конспекти лекцій і практичних занять; - брати активну участь в роботі на практичних заняттях; - виконувати тестові завдання; - виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання.
Вимоги до письмової роботи	У письмовій роботі студент повинен продемонструвати уміння синтезувати теоретичні і практичні знання, отримані в межах одного змістового модуля. Під час підсумкового модульного завдання розглядаються контрольні питання, тести, ситуаційні задачі, запропоновані у методичних розробках для студентів, здійснюється контроль практичних навиків і умінь за темами змістового модуля. Усі відповіді повинні бути подані чітко, грамотно, у заданій послідовності.
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення всіх тем навчальної дисципліни. До підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на більше 50% занять і набрали мінімум 25 балів за роботу на практичних заняттях. Студентам, які мали пропуски лекційних чи практичних занять, дозволяється ліквідувати заборгованість на протязі наступних після пропуску двох тижнів. Студент, який не набрав 50 балів, до екзамену за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання екзамену за відомістю №2

Підсумковий контроль	Форма контролю: екзамен. Форма здачі: комбінована (письмова з усним захистом).
7. Політика навчальної дисципліни	
Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://is.gd/tB2zi9 У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання. В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://is.gd/eeiJX8 Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника» https://is.gd/EtCjNG Завдання, які студент виконав пізніше зазначених кінцевих термінів не приймаються і повинні бути відпрацьовані індивідуально. Винятком із цього правила є наявність поважної причини з її документальним підтвердженням. Неприпустимі списування, студент повинен вільно володіти матеріалом. Якщо студент пропустив більше 50% занять, він повинен пройти тестування на сайті дистанційного навчання і тільки тоді буде допущений до написання екзаменаційної роботи. Обов'язковим для допуску до екзамену є відвідування більше 50% занять, робота на заняттях, підготовка доповідей, виконання контрольної роботи. По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності https://d-learn.pnu.edu.ua/ щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді. Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни. Можливість зарахування результатів неформальної освіти. Рекомендовані платформи: Coursera, EdX, Prometheus.	
8. Рекомендована література	
1. Батлер-Боудон Т. Психологія. 50 видатних книг. Ваш путівник найважливішими роботами про мозок, особистість та людську природу. Київ: Форс Україна, 2022. 512 с.	

2. Бурка Дж. Б., Ленора М. Ю. Прокрастинація; пер. з англ. К. Крапка. Львів, Видавництво Старого Лева, 2023. 400 с.
3. Герасименко Л.О., Скрипнікова А.М., Ісаков Р.І. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад. Навчальний посібник. К.: ВСВ «Медицина», 2023. 120 с.
4. Готтман Дж., Деклер Дж. Емоційний інтелект у дитини. Сучасний посібник з виховання здорових і емоційно розвинених дітей; пер. з англ. Х. Шиналь. Харків: Віват, 2024. 272 с.
5. Губенко І.Я., Карнацька О.С., Шевченко О.Т. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособистісного спілкування. Київ, ВСВ «Медицина», 2018. 312 с.
6. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. пос. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 384 с.
7. Литвин-Кіндратюк С.Д. Екологічна психологія. Курс лекцій. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2023. 186 с. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/15852>
8. Москалець В.П. Психологія особистості. Підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 364 с.
9. Почепцов Г. Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії. Харків. Віват, 2022. 384 с.
10. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія К.: Академвид., 2024: 6-те видання. 384 с.
11. Савчин М.В. Здоров'я людини: духовний, особистісний і тілесний виміри. Монографія. Дрогобич: ППП «ПОСВІТ», 2019. 232 с.
12. Токарева Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с. w.researchgate.net/profile/Anzhelika-Kolly-Shamne/publication/326088870_Tokareva_N_M_Samne_A_V_Vikova_ta_pedagogicna_psihologia_navcalnij_posibnik_dla_studentiv
13. Цілющі сили природи: еко-арттерапія. Вознесеньська О.Л., Подкоритова Л.О. (Ред.) Київ: ФОРМ «Назаренко Т.В.», 2021, 188 с.

Додаткова література

14. Айрес Дж. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку з практичними рекомендаціями для батьків та спеціалістів ; пер. з англ. Т. Колеснік, Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки, 2024. 280 с.
15. Арттерапія у часи війни: методичний посібник/ за заг. Ред. О. Вознесеньської, О. Луценко, М. Перун. Київ: ФОРМ Назаренко Т.В., 2023. 118 с.
16. Арттерапія для дітей. 88 технік для роботи з найпопулярнішими запитами. Під ред. Тетяни Курганської. Київ: ТОВ «7БЦ», 2023. 296.
17. Готтман Дж., Деклер Дж. Емоційний інтелект у дитини. ; пер. з англ. Х. Шиналь, Харків, Віват, 2024. 272 с.
18. Махній М. Психологічні графічно-малюнкові методики: у діагностично-корекційній роботі з дітьми. Чернівці, Десна Поліграф, 2022. 216 с.
19. Організація самовдосконалення майбутніх педагогів на основі діагностики схильності до професійної діяльності / укл. Б. Кіндратюк, С. Литвин-Кіндратюк. Вид 2-ге, випр. і доп. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-тет ім. В. Стефаника, 2023. 53
20. Основи педагогічної психології «психологія виховання). Навчальний посібник.

- Київ.: Главник. 2006. 112 с. (серія «Психол. інструментарій»).
21. Стюарт-Сміт С. Садотерапія, Як позбутися бур'янів у голові; пер. з англ. Я. Філоненко. Київ, 2021. 328 с.
 22. Титаренко Т. Посттравматичне життєтворення: способи досягнення психологічного благополуччя. Національна академія педагогічних наук України; Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс ЛТД, 2020. 160 с.
 23. Berk E. L. Child Development Second Edition. London. Allyn and Bacon 680 p.
 24. <https://www.pearson.com/en-au/media/yfcpelax/9780205149766.pdf>
 25. Gleitman, Henry. Psychology. W. W. Norton & Company Ltd., New York. 4-th edition 801 p.
 26. Kiesel A., Spada H. Lehrbuch Allgemeine Psychologie. Hans Spada Verlag, Bern, Stuttgart. 4-e Auflage 2018. 616 s.
 27. Strobach T., Wendt M. Allgemeine Psychologie. Berlin, Heidelberg Springe, 2019.
 28. Інтернет-ресурси
 29. Сергієнкова О.П. Столярчук О.А. Вікова психологія. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 376с. <https://ksp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/68/2021/05/%D0%92%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-3.pdf>
 30. Принципи дитячого розвитку https://mis.alagappauniversity.ac.in/siteAdmin/dde-admin/uploads/1/PG_M.A._Child%20Care%20and%20Education_312%2011_Principles%20of%20Child%20Development.pdf
Інформаційні ресурси
 31. http://pidruchniki.com/19580302/psihologiya/zagalni_zasadi_vikovoyi_psihologiyi
 32. <http://westudents.com.ua/knigi/492-vkova-psihologya-sergenkova-op.html>
 33. http://www.lib.nau.edu.ua/BooksForNAU/2012/Vikova_Psyhologiya_Sergienkova2011.pdf
 34. <http://social-science.com.ua/subject/69>
 35. http://elibrary.kubg.edu.ua/5703/1/V_Kutishenk%D0%BE_PRVPp.pdf

Викладач

Литвин-Кіндратюк С. Д.